

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Sigmund Skardet
Høyveien 89
7142 UTHAUG

Deres ref

Vår ref
16/3063

Dato
04. desember 2017

Klage på Riksantikvarens vedtak om avslag på søknad om dispensasjon for midlertidig ilandføring og lagring av masser i henhold til kulturminneloven § 8 første ledd. Skardet, gbnr 74/6, Ørland kommune, Sør-Trøndelag

Klima- og miljødepartementet viser til brev av 19. september 2016 om klage på Riksantikvarens vedtak av 9. august 2016 om ikke å tillate ilandføring, mellomlagring og transport av masser, som vil medføre utilbørlig skjemming av automatisk fredet kulturminne, Skardet, gbnr 74/6, Ørland kommune.

Departementet beklager at det har tatt svært lang tid å behandle saken.

Klima- og miljødepartementet har i en helhetsvurdering av saken funnet at det ikke foreligger grunnlag for å omgjøre Riksantikvarens vedtak av 9. august 2016, etter kulturminneloven § 8 første ledd, om ikke å tillate tiltak som vil medføre utilbørlig skjemming av automatisk fredet kulturminne, gravrøysa Nøkkelhaugen, på Skardet gbnr 74/6, Ørland kommune.

Klagen tas ikke til følge.

Bakgrunn

I medhold av lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml) § 8, første ledd fattet Riksantikvaren 9. august 2016 vedtak om å ikke tillate omsøkt ilandføring, mellomlagring og transport av steinmasser som vil medføre utilbørlig skjemming av automatisk fredet kulturminne, gravrøysa Nøkkelhaugen.

Riksantikvarens vedtak er påklaget av Sigmund Skardet (klager) ved brev av 19. september 2016. Klagen ble avgitt innenfor klagefristen, jf. kml § 8 første ledd siste setning.

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

Avdeling
Kulturminneavdelingen

Saksbehandler
Ronny Henriksen
22 24 59 26

Riksantikvaren har vurdert klagen og oversendt denne til behandling i Klima- og miljødepartementet ved brev av 24. april 2017. Riksantikvaren opprettholder sitt vedtak av 9. august 2016.

Klager har ved epost av 6. juni 2017 kommentert Riksantikvarens oversendelsesbrev. Det vises også til brev av 10. november 2017.

Det ble gjennomført befarings i saken den 16. juni 2017 med klager, Riksantikvaren, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Ørland kommune, samt departementet til stede.

Klagers anførsler jf. brev av 19. september 2016

Klagen er begrunnet med at Riksantikvaren ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til den samfunnsmessige effekten av tiltaket. Klager viser til at det omsøkte tiltaket vil tilby masser i umiddelbar nærhet til Ørland flystasjon og utbyggingen der. Med dette unngår en omfattende transport av masser over lengre distanser på sterkt trafikerte veier.

Riksantikvarens merknader, jf. oversendelsesbrev av 24. april 2017

Riksantikvaren viser til at det omsøkte tiltaket etter deres vurdering vil virke utilbørlig skjjemende på det automatisk fredete kulturminnet, og kan på sikt også medføre skade. Gravrøysa vurderes å ha særlig høy verneverdi. Verneverdien er særlig knyttet til at gravrøysa har en spektakulær størrelse og plassering og i liten grad er påvirket av eller skadet av nyere virksomhet. Riksantikvaren viser til at denne vurderingen må ses opp mot klagers behov for å få gjennomført tiltaket og den samfunnsmessige betydningen dette tiltaket har.

Riksantikvaren viser til at det omsøkte tiltaket er knyttet til et midlertidig behov for masser til bruk i utbyggingen av kampflybasen på Ørland. Søknaden er videre begrunnet med at det vil avlaste den frakten av masser som i dag skjer på offentlig vei. Imidlertid mener Riksantikvaren at de problemene som utvidelsene av kampflybasen medfører uansett ikke vil løses av det omsøkte tiltaket. Massetransport vil uansett foregå på offentlig vei. Riksantikvaren viser til at behovet for masser til kampflybasen vil være synkende over tid, men at det omsøkte tiltaket vil representere et evigvarende terrenginngrep. Det omsøkte tiltaket innebærer bortsprenning av et fjellparti som ikke kan tilbakeføres etter at det umiddelbare behovet ikke lenger er til stede. I tillegg mener Riksantikvaren at tiltaket vil medføre en miljøbelastning som ikke er tilstrekkelig utredet. Riksantikvaren konkluderer derfor med at bevaringen av Nøkkelhaugen i sitt opprinnelige miljø må veie tyngre enn samfunnsnyttene av midlertidig ilandføring og lagring av steinmasser.

Klagers kommentarer til Riksantikvarens oversendelsesbrev, jf. brev av 6. juni 2017

Klager viser med vedlagte bilder og fotomontasje hvordan området vil påvirkes av tiltaket, samt hvordan området vil fremstå etter at det blir tilbakeført med stedbunden jordmasse og vegetasjon. På bakgrunn av dette mener klager at argumentene faller på sin urimelighet.

I tillegg viser klager til at saken har tatt svært lang tid og viser til saksgangen og mener at klagen derfor må tas til følge.

Klima- og miljødepartementets vurderinger

Generelt

Automatisk fredete kulturminner er i kraft av sin alder og informasjonsverdi de viktigste kildene til vårt lands tidligste historie. Lovgiver har tatt konsekvensen av dette ved å bestemme at alle kulturminner fra før 1537 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet, jf. kml § 4. Hovedregelen er at ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, jf. kml § 3 første ledd. Dersom noen ønsker å sette i gang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som nevnt i kml § 3 første ledd, kan søke om dispensasjon for dette etter kml § 8. Riksantikvaren har myndighet til å avgjøre om et tiltak skal gjennomføres og kan sette vilkår for tillatelsen, jf. kml § 8 første ledd.

Tillatelse etter kml § 8 beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering hvor formålsbestemmelsen i kml § 1 gir føringer for skjønnsutøvelsen. Hensynet til kulturminnets opplevelsesverdi i sitt opprinnelige miljø, sammen med hensynet til bevaring av dets kulturhistoriske og vitenskapelige kildeverdi står sentralt. Avslag på tillatelse skal normalt ikke medføre så store private eller samfunnsmessige konsekvenser at det ikke står i et rimelig forhold til kulturminnets verdi.

Til saken

Det sentrale i denne saken er etter departementets vurdering om nytteverdien av tiltaket tilsier at hensynet til bevaring av kulturminnets kulturhistoriske og vitenskapelige kildeverdier skal settes til side. I vurderingen skal det foretas en helhetsvurdering hvor klagers interesser må vurderes opp mot kulturminnenes verneverdi. Avslaget er begrunnet med at det omsøkte tiltaket vil innbære utilbørlig skjemming av et automatisk fredet kulturminne, gravrøysa Nøkkelhaugen.

Forståelsen av begrepet *utilbørlig skjemming* i kml må ses i sammenheng med lovens formål om å ivareta kulturminneressursene for nålevende og fremtidige generasjoner. Loven gir ingen anvisning på hvordan noe skal anses som utilbørlig skjemmende, men må forstås dit at loven i utgangspunktet ikke hindrer vilkårlige eller tilsiktede tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, dvs vil kunne virke skjemmende. Loven må forstås dit at det er summen av alle de tiltakene som påvirker de automatisk fredete kulturminnene som må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Dersom summen av de gjennomførte tiltakene som virker inn på de automatisk fredete kulturminnene vurderes som overveiende negativt for opplevelsen av dem, vil lovens krav om utilbørlighet være oppfylt.

Det omsøkte området er i dag delvis gjengrodd innmark og utmark med vidt utsyn mot sjøen. Topografien er ulendt og skaper et rikt variert landskap med det flatere jordbrukslandskapet i ryggen. Den omtalte gravrøysa, Nøkkelhaugen, ligger på en kulle og er synlig vidt omkring. Kullen er i dag gjengrodd med plantet gran og annen vegetasjon, men dette har mindre

betydning for forståelsen av stedet som en grav som har blitt bevisst plassert i landskapet og langs skipsleia for å synes vidt omkring. Gravminnet er knyttet til en høvding eller annen maktperson i bronsealder. Gravrøysa er omtalt som den største i Sør-Trøndelag og blant de største i Norge. Det knytter seg derfor store vitenskapelige og kulturhistoriske verdier til beliggenheten og plasseringen.

Tiltaket innebærer store landskapsmessige inngrep og endringer i opplevelsen av området omkring gravrøysa Nøkkelhaugen. Det er etter departementets vurdering ingen faglig tvil om at tiltaket vil virke utilbørlig skjemmende på det automatisk fredete kulturminnet. At det i dag allerede er gjennomført en rekke tiltak og vilkårlige endringer som påvirker opplevelsen av gravrøysa, tilsier at tålegrensen for hva som ytterligere kan tillates er nådd.

Tiltaket vil, etter klagers mening, kunne tilby masser til Ørland flystasjon og bidra til å redusere belastningen på det omkringliggende veinettet. Tiltaket er midlertidig og tenkes tilbakeført etter en tidsperiode på 10 år. Søknaden omfatter sprenging av berg for etablering av lektere for ilandføring av masser, arealer for mellomlagring og for transport. Tiltaket ligger rett nord for gravrøysa Nøkkelhaugen. Departementet legger vekt på at behovet vil være midlertidig, men at tiltaket innebærer et permanent inngrep i kulturminnets umiddelbare omgivelser. Tiltaket kan imidlertid ikke ses å være avgjørende for etableringen av Ørland flystasjon eller for belastningen av det offetlige veinettet i forbindelse med denne etableringen.

Departementet har kommet til at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil eller feil ved rettsanvendelsen som kan ha vært avgjørende for innholdet i vedtaket, jf. forvaltningsloven § 41. Departementet har heller ingen merknader til Riksantikvarens skjønnsutøvelse i saken

Konklusjon:

Klima- og miljødepartementet har i en helhetsvurdering av saken funnet at det ikke foreligger grunnlag for å omgjøre Riksantikvarens vedtak av 9. august 2016, etter kulturminneloven § 8 første ledd, om ikke å tillate tiltak som vil medføre utilbørlig skjemming av automatisk fredet kulturminne, gravrøysa Nøkkelhaugen, på Skardet gbnr 74/6, Ørland kommune.

Klagen tas ikke til følge.

Med hilsen

Mathys Truyen (e.f.)
avdelingsdirektør

Ronny Henriksen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Riksantikvaren
Sør-Trøndelag fylkeskommune

Ørland kommune

KOPPI